

Kirsi Lamberg

Kemijärven kunta

Kunnanjohtaja Dina Solatie

Kuntaliiton lausunto kunnanjohtajan esteellisyydestä pumppuvoimalalaitoshanketta koskevassa päätöksenteossa

Tausta

Kemijärven kaupunki on pyytänyt 29.1.2026 Suomen Kuntaliitto ry:n lakiyksiköltä lausuntoa Kemijärven kunnanjohtaja esteellisyyden arviointia pumppuvoimalaitoshankkeessa. Tämän lausunnon laatija on vastannut myös kunnanjohtajan esteellisyyttä koskeviin palvelupyyntöihin 22.12.2025 ja 19.1.2026.

Kemijärven alueelle on suunnitteilla neljä eri pumppuvoimalaitoshanketta, joiden toteuttamisesta ovat esittäneet kiinnostuksen kolme yhtiötä; Kemijoki Oy, Pohjolan Voima Oy ja Suomen Voima Oy.

Lausunnossa pyydetään ottamaan erityisesti kantaa seuraaviin kysymyksiin:

1. Kuntaliiton arviota siitä, onko kunnanjohtaja esteellinen osallistumaan pumppuvoimalahanketta (tai kaikkia hankkeita) koskevien asioiden valmisteluun, esittelyyn tai päätöksentekoon?
2. Erityisesti näkemystä siitä, missä tilanteissa esteellisyys todennäköisesti syntyy (hankekohtaiset päätökset vs. yleiset linjaukset)? Onko kunnanjohtaja esteellinen toimimaan kaupungin pumppuvoimaloihin liittyvän ohjausryhmän ja neuvotteluryhmän jäsenenä?

Tämä lausunto on Kuntaliiton asiantuntijan tulkinta asiasta, joka perustuu kunnanjohtajalta sähköpostilla ja puhelinkeskusteluissa saatuihin tietoihin asiassa. Kunta vastaa asiasta ja arvioi lausunnon sopivuuden päätöksenteossaan. Kuntaliitto ei voi ottaa asiaan sitovasti kantaa, vaan viimekädessä asian arvioi tuomioistuin.

Asiassa saatu selvitys

Saadun selvityksen perusteella kunnanjohtajan puoliso työskentelee ja on osakkaana yrityksessä, joka tekee rakennusalan konsulttipalveluja pumppuvoimalahanketta suunnittelevalle yhtiölle (Kemijoki Oy:lle). Puolison yrityksellä ei ole sopimussuhdetta Kemijärven kaupunkiin.

Puhelinkeskustelussani samaani tiedon mukaan yritys, jossa kunnanjohtajan puoliso työskentelee, ei tee pumppuvoimaloihin liittyvää tarkastamista tai toimeksiantoja Kemijoki Oy:lle, vaan toimeksiantosuhde perustuu muihin asioihin ja toimeksiantoihin kuin pumppuvoimaloihin.

Olen aikaisemmin 19.1.2025 vastannut, että kunnanjohtaja esteellisyyden syntyminen on hyvin epätodennäköistä pelkästään edellisessä kappaleessa mainitun kuvauksen perusteella. Tilanne olisi eri, jos kunnanjohtajan puolison yritys tekisi pumppuvoimaloihin liittyviä tarkastuksia/konsultointeja tai muita toimeksiantoja Kemijoki Oy:lle. Tällöin päätöksenteolla voisi todennäköisemmin nähdä olla vaikutusta myös yritykseen, jossa kunnanjohtajan puoliso työskentelee ja jonka osakkeita hän omistaa.

Esteellisyyden arviointi

Tapauksessa esteellisyyttä tulee arvioida ensisijaisesti intressijääviyden (hallintolaki 28.1 §:n 3 kohta) perusteella ja toissijaisesti yleislausekejääviyden (hallintolaki 28.1 §:n 7 kohta) perusteella.

Intressijääviyden arviointi tapauksessa

Henkilö on esteellinen ns. intressijäävin perusteella, mikäli asian ratkaisusta on odotettavissa erityistä hyötyä tai vahinkoa hänelle tai hänen hallintolain 28.2 §:n 1 kohdassa tarkoitetulle ns. perhepiiriin kuuluvalle läheiselleen (hallintolaki 28.1 § kohta 3). Henkilölle tai hänen läheiselleen tulisi olla odotettavissa asian ratkaisusta **erityistä hyötyä tai vahinkoa**, kun päätös vaikuttaa henkilön etuun tai on hänelle haitallinen.

Edun tai haitan ei välttämättä tarvitse olla luonteeltaan taloudellinen. Arvioinnissa tulee pohtia, että *voiko kunnanjohtajan puolisolle aiheutua hallintolaissa tarkoitettua erityistä hyötyä tai haittaa kunnan pumppuvoimalahankkeita koskevassa päätöksenteossa.*

Puhelinkeskustelussani samaani tiedon mukaan yritys, jossa kunnanjohtajan puoliso työskentelee ja jonka osakkeita omistaa, ei tee pumppuvoimaloihin liittyvää tarkastamista tai toimeksiantoja Kemijoki Oy:lle, vaan toimeksiantosuhde perustuu muihin palveluihin kuin pumppuvoimaloihin.

Kunnan pumppuvoimaloita koskevalla päätöksellä ei voi siis nähdä olevan suoraa vaikutusta kunnanjohtajan puolison yrityksen toimintaan.

Näin ollen kyseessä ei katsoakseni ole sellaisesta erityisestä hyödystä haitasta, joka synnyttäisi intressijääviyden. Annettujen tietojen valossa esteellisyyden syntyminen on hyvin epävarmaa.

Yleislausekejääviyden arviointi tapauksessa

Henkilö on esteellinen, jos luottamus hänen puolueettomuuteensa eli kunnanjohtajan puolueettomuuteen vaarantuu muusta erityisestä syystä (hallintolaki 28.1 § kohta 7).

Tämän esteellisyyssperusteen soveltaminen edellyttää, että on olemassa **ulkopuolisen havaittava syy** puolueettomuuden vaarantumiseen. Syyn puolueettomuuden vaarantumiseen on oltava suunnilleen samanasteinen kuin erikseen säädetyissä muissa esteellisyyssperusteissa.

Esteellisyyden syntymiseksi kunnanjohtajalle tulisi syntyä päätöksenteolle jotain vaikutusta tai asiassa tulisi ilmetä jotain sellaisia seikkoja, jotka aiheuttavat puolueettomuuden vaarantumisen. Intressijääviyden arvioinnin kohdalla todettiin ettei vaikutusta kunnan päätöksenteolla kunnanjohtajaan tai hänen puolisoonsa annetuilla tiedoilla todennäköisesti synny. Vastaavasti katson, että pelkästään se seikka, että kunnanjohtajan puoliso työskentelee omistamassaan yrityksessä, joka tekee pumppuvoimalahankkeesta kiinnostuneelle yhtiölle toimeksiantoja muissa asioissa kuin pumppuvoimaloita koskevissa asioissa, ei yksinään aiheuta kunnanjohtajan puolueettomuuden vaarantumista kunnallisessa päätöksenteossa.

Esteellisyydestä kunnassa

Esteellisyyttä koskevien säännösten tarkoituksena on, etteivät esteelliset henkilöt osallistu asian käsittelyyn tai pääsisi läsnäolollaan vaikuttamaan päätösten tekemiseen. Säännöksillä pyritään varmistamaan, että päätöksenteko on esteellisyyden kannalta objektiivisesti tarkastellen asianmukaista ja puolueetonta.

Viranhaltijoiden esteellisyyden vaikutuksesta säädetään hallintolain 27 §:ssä: esteellisenä ei saa osallistua asian käsittelyyn eikä olla läsnä sitä käsiteltäessä. Kuntalain mukaan esteellisyyden vaikutus ulottuu **asian käsittelyyn kokonaisuudessaan**, ei pelkästään päätöksentekoon. Käsittelykielto koskee kaikkia asian ratkaisun vaiheita (vireillepano, valmistelu, päätöksenteko, täytäntöönpano) ja kaikkia sellaisia toimia, jotka voivat jollakin tavoin vaikuttaa tehtävän päätöksen sisältöön (näin mm.

Harjula - Prättälä ”Kuntalaki - Tausta ja tulkinnot”, 2019, s. 688-689). Asiasta todetaan myös hallintolain 27 §:n yksityiskohtaisissa perusteluissa (HE 72/2022 vp, s. 86).

Viranhaltijan esteellisyysperusteet luetellaan hallintolain (434/2003) 28 §:ssä. Kokoustilanteessakin henkilö voi itse ilmoittaa esteellisyydestään ja vetäytyä asian käsittelystä. Toimielimen päätökseksi riittää tällöin toteamus henkilön esteellisyydestä ja hänen oma-aloitteisesta vetäytymisestään asian käsittelystä. Pöytäkirjaan on syytä merkitä henkilön poistuminen esteellisenä ja esteellisyyden syy. Tarvittaessa toimielin voi päättää esteellisyydestä, jos henkilö ei oma-aloitteisesti jäävää itseään.

Kuntaliiton lakiyksikön asiantuntijat ovat suositelleet oma-aloitteista jääväämistä varovaisuusperiaatteen mukaisesti, jos esteellisyyteen liittyy tulkinnanvaraisuutta. Jos henkilö vetäytyy esteellisyysepäilyjen vuoksi omasta aloitteestaan asian käsittelystä, päätös ei tämän johdosta synny virheellisessä järjestyksessä, vaikka hänet myöhemmin todettaisiin esteettömäksi (ks. esimerkiksi KHO 1999:36). Jos esteellinen henkilö osallistuu asian käsittelyyn tai mikäli esteetön henkilö jäävätään toimielimen päätöksellä, päätöstä rasittaa muotovirhe.

Lopuksi

Saamieni tietojen mukaan yritys, jossa kunnanjohtajan puoliso työskentelee ja jonka osakkeita omistaa, ei tee pumppuvoimailoihin liittyvää tarkastamista tai toimeksiantoja Kemijoki Oy:lle. Yritysten välinen toimeksiantosuhde perustuu muihin palveluihin ja toimeksintoihin kuin pumppuvoimailoihin. Tämän perusteella katson, että kunnan pumppuvoimaloita koskevalla päätöksenteolla ei voida nähdä olevan suoraa vaikutusta kunnanjohtajan puolison yrityksen toimintaan.

Näin ollen kyseessä ei katsoakseni ole sellaisesta erityisestä hyödyistä haitasta, joka synnyttäisi intressijääviyttä pumppuvoimaloita koskevassa päätöksenteossa pelkästään puolison omistaman yrityksen kautta.

Vastaavasti katson, että pelkästään se seikka, että kunnanjohtajan puoliso työskentelee omistamassaan yrityksessä, joka tekee pumppuvoimalahankkeesta kiinnostuneelle yhtiölle toimeksiantoja muissa asioissa kuin pumppuvoimaloita koskevissa asioissa, ei yksinään aiheuta kunnanjohtajan puolueettomuuden vaarantumista kunnallisessa päätöksenteossa.

SUOMEN KUNTALIITTO

Kirsi Lamberg

Juristi